

Verantwoord ondernemen is zo eenvoudig nog niet

Author(s)

de Graaf, Frank Jan

Publication date

2022

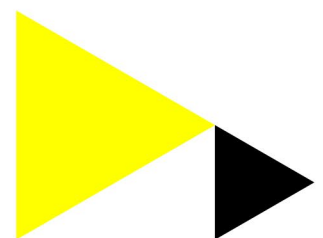
Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

de Graaf, F. J. (2022). Verantwoord ondernemen is zo eenvoudig nog niet., Me Judice. <https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/verantwoord-ondernemen-is-zo-eenvoudig-nog-niet>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Verantwoord ondernemen is zo eenvoudig nog niet

22 nov 2022

Terwijl er brede overeenstemming is over de noodzaak van duurzame economische transformatie, voelen burgers, bedrijven en overheden zich steeds vaker onmachtig daadwerkelijk iets te doen. Regelgeving en rapportagesystemen helpen slechts beperkt bij de noodzakelijke verandering. Willen organisaties daadwerkelijk stappen maken, dan moeten ze hun eigen eenvoud organiseren, aldus lector Frank Jan de Graaf.

Duurzaamheidsdoolhof

Momenteel is er veel aandacht voor nieuwe Europese duurzaamheidswetgeving die in 2023 verplicht wordt voor een grote groep bedrijven. Hierbij gaat het om het zogenaamde Corporate Social Responsibility Directive (CSRD). Deze afkorting is de top van de ijsberg aangaande afkortingen over duurzaamheidsinitiatieven. Over de SDG's (sustainable development goals) moeten met ESG indicatoren gerapporteerd worden volgens de ISSB, UNRISD, GRI, SASB en CSR richtlijnen, waarbij er een stevige discussie woedt over de definitie van 'Authentic sustainability assessment', zoals een recent rapport van de Verenigde naties heet. Onder deze afkortingen speelt een strijd over wat echt duurzaamheidsbeleid is. Onderwijl raakt het debat over ESG-criteria langzaam gepolitiseerd. Met name in de Verenigde Staten komt er sterke oppositie tegen de 'linkse' ESG beweging.

Afstemming doelstellingen, belanghebbenden en rapportage

De complexiteit van duurzaamheid en verantwoord ondernemen is al heel lang bekend. Hij bestaat uit drie onderdelen die verwoord kunnen worden in één zin: Het is heel lastig om (1.) de doelstellingen van de onderneming zodanig af te stemmen met (2.) de belanghebbenden dat er (3.) goede rapportage over mogelijk is.

Ten eerste zijn de doelstellingen van ondernemingen moeilijk vast te leggen. De Nederlandse wetgever is niet veel verder gekomen dan dat de raad van commissarissen moet toezien op de continuïteit van de onderneming. Dit geeft elke organisatie een belangrijke eigen

verantwoordelijkheid. Dat hier grenzen aan zitten blijkt uit de recente schorsing van Centric eigenaar Sanderink als bestuurder door de Ondernemingskamer.

Ik ben me ervan bewust dat het aanhalen van Milton Friedman geldt als vloeken in de vele duurzaamheidskerken die momenteel ontstaan. Toch denk ik dat Friedman's stelling kan helpen bij het creëren van focus in duurzaamheidsbeleid.

Dit brengt ons op de tweede complexiteit, te weten de corporate governance regelgeving oftewel de ondernemingsstructuur. De relatie tussen onderneming, met alle belanghebbenden, is moeilijk vast te leggen in algemene termen. Daardoor is het moeilijk de belangenafweging door een onderneming inzichtelijk te maken. Aandeelhouders, klanten, toeleveranciers, werknemers, burgers - ze zijn allemaal belangrijk voor een onderneming, net als het milieu. Het is moeilijk hier prioriteit in aan te brengen. Toch is dit wel nodig, want anders kan de directie nooit op het handelen worden afgerekend.

De derde complexiteit wordt gevormd door duurzaamheidsverslaglegging. Doordat doelstellingen en governance inrichting van ondernemingen enorm verschillen zal elke onderneming over andere zaken willen rapporteren. Regelgeving kan alleen ruime kaders bieden.

Terugbrengen complexiteit

Deze complexiteit kan alleen worden teruggebracht door bedrijven zelf. Bedrijven als Patagonia en Triodos Bank zijn heel helder over hun doelstellingen ('purpose'), hun bestuursstructuur en hun resultaten. De organisaties zijn ontworpen met een duurzaamheidsambitie. Voor hele grote ondernemingen is dit veel complexer. Zij zijn geworteld in de bestaande economie die verre van duurzaam is. De transformatie van deze ondernemingen speelt zich af in veel landen en markten en dat beïnvloedt zowel hun doelstellingen, hun bestuursstructuur als hun rapportagesystemen.

Met Milton Friedman uit het doolhof

Econoom Milton Friedman kan helpen bij de stroomlijning van doelen, bestuursstructuur en rapportagesystemen. Hij wordt vaak aangehaald als een van de grondleggers van de 'verderfelijke' neoliberale stroming van de afgelopen decennia. Daarnaast is hij bekend als iemand die al in de jaren zestig van de vorige eeuw waarschuwde voor bedrijven die politieke agenda's gaan dienen. Bedrijven moeten zich richten op economische doelen, omdat hun leiders geen democratische legitimiteit kennen. De maatschappelijke kaders waarbinnen ze functioneren worden vastgesteld door democratisch gekozen overheden.

Ik ben me ervan bewust dat het aanhalen van Milton Friedman geldt als vloeken in de vele duurzaamheidskerken die momenteel ontstaan. Toch denk ik dat Friedman's stelling kan helpen bij het creëren van focus in duurzaamheidsbeleid. Het kan een soort 'scheermes van Ockham' zijn, een kritische vraag om door te dringen tot de 'echte' intenties en strategie van een onderneming op het gebied van duurzaamheid. Elke doelstelling van een onderneming, de

inrichting van het bestuur en het rapportage systeem kunnen worden gerelateerd aan een economisch indicator. Wat levert bepaald beleid van een onderneming op voor wie en welke 'prijs' heeft een onderneming daarvoor over.

Dit gaat ook over duurzaamheidsmaatregelen zelf. Een duurzaamheidsrapport moet niet alleen gaan over de impact van bedrijfsbeleid, maar ook gaan over de impact van het rapport zelf. Heel snel wordt een duurzaamheidsrapport gevuld met data die eigenlijk heel weinig zeggen over de werkelijke impact van een onderneming. Op zo'n moment is regelgeving leidend in plaats van (materiële) impact.

Slot

Momenteel lijkt duurzaamheidsbeleid stuk te lopen op greenwashing aan de ene kant en hemelbestormende idealen aan de andere kant. Heel veel is niet in geld te vangen, maar geld is het beste 'vergelijkingsinstrument' dat we hebben in de economie. Net zoals winst geen doel op zichzelf mag zijn, zo mogen ook duurzaamheidsmaatregelen geen doel op zichzelf zijn. Duurzaamheidsdoelstellingen moeten door belanghebbenden beoordeeld kunnen worden op hun impact.

Te citeren als

Frank Jan de Graaf, "Verantwoord ondernemen is zo eenvoudig nog niet", ***Me Judice*** (<https://www.mejudice.nl/>), 22 november 2022.

Copyright

De titel en eerste zinnen van dit artikel mogen zonder toestemming worden overgenomen met de bronvermelding **Me Judice** (<http://www.mejudice.nl/>) en, indien online, een link naar het artikel. Volledige overname is slechts beperkt toegestaan. Voor meer informatie, zie onze **copyright richtlijnen** (</overig/copyright>).

Afbeelding

Door "**Roel Wijnants** (

Auteurs

Frank Jan de Graaf (<https://www.mejudice.nl/auteurs/detail/frank-jan-de-graaf>)

Hogeschool van Amsterdam, CET

Gerelateerde artikelen

Column: Van kraamkamer tot kerkhof voor neoliberalisme

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/column-van-kraamkamer-tot-kerkhof-voor-neoliberalisme>

Als Chili de geboorteplaats is van neoliberal beleid, dan zal het ook de plek zijn waar het begraven wordt', verkondigde Gabriel Boric tijdens zijn succesvolle verkiezingscampagne voor het presidentschap.

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/column-van-kraamkamer-tot-kerkhof-voor-neoliberalisme>

van-kraamkamer-tot-kerkhof-voor-neoliberalisme)

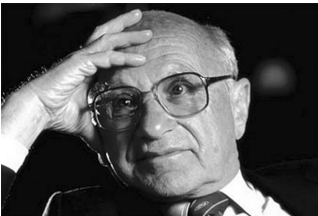
De teloorgang van het Rijnlands model (<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-teloorgang-van-het-rijnlands-model>)

Men ging er altijd vanuit dat deze sociaal-economische inrichting haaks staat op het Angelsaksische model, ofwel een liberale markteconomie.

Maar is dat in de praktijk nog wel het geval?

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-teloorgang-van-het-rijnlands-model>

teloorgang-van-het-rijnlands-model)

Milton Friedman en het einde van het onbegrensd

aandeelhouderskapitalisme (<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/milton-friedman-en-het-einde-van-het-onbegrensd-aandeelhouderskapitalisme>)

Vijftig jaar na dato zet zijn artikel nog steeds aan tot discussie. In deze bijdrage staat professor Harry Hummels stil bij de context waarin de economie zijn denkbeelden ontwikkelde.

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/milton-friedman-en-het-einde-van-het-onbegrensd-aandeelhouderskapitalisme>

friedman-en-het-einde-van-het-onbegrensd-aandeelhouderskapitalisme)

De waardevrije economie bestaat niet (<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-waardevrije-economie-bestaat-niet>)

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-waardevrije-economie-bestaat-niet>

waardevrije-economie-bestaat-niet)

De onwaarschijnlijke terugkeer van Keynes in Nederland

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-onwaarschijnlijke-terugkeer-van-keynes-in-nederland>

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-onwaarschijnlijke-terugkeer-van-keynes-in-nederland>

onwaarschijnlijke-terugkeer-van-keynes-in-nederland)

De stakeholder en de portemonnee van de onderneming

(<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-stakeholder-en-de-portemonnee-van-de-onderneming>)

(<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-stakeholder-en-de-portemonnee-van-de-onderneming>)